

Staking... en dan?

Door de Onderwijsjuristen van VOS/ABB

Op grond van artikel 6 van het Europees Sociaal Handvest hebben werknemers het recht om te staken. Er bestaan in beginsel twee soorten stakingen: de georganiseerde staking en de wilde staking.

Een georganiseerde staking is een staking die door de vakbonden wordt uitgeroepen of gesteund. Werknemers die lid van de vakbond zijn, ontvangen gedurende de staking een uitkering van de vakbond. Een wilde staking is een staking zonder dat de vakbonden die formeel ondersteunen. Het recht tot staken is een fundamenteel recht dat generlei beperkingen kan ondergaan, met uitzondering van die welke bij de wet zijn voorgeschreven en in een democratische samenleving noodzakelijk zijn voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen en voor de bescherming van de openbare orde, de nationale veiligheid, de volksgezondheid of de goede zeden.

Loon inhouden

Indien werknemers gaan staken, is de hoofdregel 'geen arbeid, geen loon' van toepassing (dit volgt uit artikel 627 van Burgerlijk wetboek 7, tevens neergelegd in artikel 11.2 lid 6 van de CAO PO en artikel 19.2 lid 6 van de CAO VO). De werkgever is dus niet verplicht het loon over de gestaakte tijd uit te betalen. Sterker nog: over het aantal uur dat de werknemers staken, moet volgens de wet en de respectievelijke onderwijs-cao's het loon worden ingehouden. Wanneer de staking is georganiseerd door de vakbonden, krijgen stakende werknemers die aangesloten zijn bij de organiserende vakbonden, een vergoeding uit de stakingskas.

Staatssecretaris Sander Dekker van OCW heeft in juni 2017 in antwoord op Kamervragen benadrukt dat een staking een zaak is tussen werkgevers en werknemers. Hij stelde ook dat schoolbesturen ervoor kunnen kiezen om stakers door te betalen, maar dat zij hiertoe niet verplicht zijn. De instanties die toezien op het naleven van de wet, staan onder verantwoordelijkheid van de minister (in dit geval de staatssecretaris). Als die vindt dat er niet gehandhaafd hoeft te worden op scholen die onrechtmatig geld uitgeven aan salaris voor niet-gewerkte uren, dan is dat diens politieke en beleidsmatige keuze. Dit neemt niet weg dat als schoolbesturen salaris doorbetalen aan stakers, zij hiermee de wet overtreden.

Registratie

Wat betreft de praktische aanpak bij een aangekondigde staking, adviseren wij het bevoegd gezag vooraf het personeel een brief te sturen met daarin de vraag of betrokkene van plan is te staken. Deze registratie is in eerste instantie voor schoolorganisatorische redenen. In de brief kan het bevoegd gezag vervolgens aangegeven of het voornemens is het salaris over de niet-gewerkte uren te korten. En zo ja, welke berekeningswijze het daarbij toepast. De registratie vormt daarvoor de basis, maar is niet definitief. Er wordt immers alleen salaris ingehouden van medewerkers die daadwerkelijk aan de stakingsactie hebben meegedaan. Dit houdt in dat medewerkers die uiteindelijk niet staken, dit moeten aangeven, evenals medewerkers die op het laatste moment alsnog besluiten te gaan staken. Dit betekent dat als een werknemer op de deelnemerslijst voor de staking staat, maar vanwege ziekte niet deelneemt aan de staking, hij dit moet doorgeven aan het bevoegd gezag. In dat geval heeft de werknemer recht op doorbetaling van het loon.

Vervanging

Wanneer werknemers afwezig zijn wegens deelname aan de staking, kan het bevoegd gezag vervangers inzetten. Deze vervangers mogen uitdrukkelijk geen uitzendkrachten zijn (onderkruipersverbod). Voor het primair onderwijs geldt dat de kosten van deze vervangers niet kunnen worden gedeclareerd bij het Vervangingsfonds, omdat de afwezigheidsgrond 'staking' niet is opgenomen in artikel 2 van het Reglement Vervangingsfonds. Omdat het in deze situatie gaat om een vervangingsbetrekking die niet declareerbaar is bij het Vervangingsfonds, moet het bevoegd gezag (voor de werknemers die een WW-uitkering willen aanvragen) wel een instroomtoets doen bij het Participatiefonds na beëindiging van de vervangingsbetrekking.

Klassen naar huis

Als binnen een school veel werknemers gaan staken waardoor het niet haalbaar is om gedurende die dag de school open te houden, kan worden besloten de klassen naar huis te sturen. Eventuele werkwillige werknemers die daardoor ook naar huis worden gestuurd, hebben geen recht op loon. Indien het bevoegd gezag hierdoor niet uitkomt met de onderwijstijd van de leerlingen, zullen de gemiste lessen op een ander moment moeten worden ingehaald of dient het bevoegd gezag invallers aan te stellen om geen problemen te krijgen met de Inspectie van het Onderwijs. Voorts geldt dat als klassen naar huis worden gestuurd en ouders geen opvang voor hun kinderen kunnen regelen, de school verantwoordelijk is om de leerlingen op te vangen. De kosten hiervoor zijn voor de ouders. Werkwillige werknemers kunnen eventueel worden belast met de opvang van leerlingen.

Informatie: Onderwijsjuristen, 0348-405250 van 08.30 tot 12.30 uur,
onderwijsjuristen@vosabb.nl